



102/2017

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI JÄTELAIN MUUTTAMISESTA

Ympäristöministeriö on 20.6.2017 pyytänyt Pirkanmaan liitolta lausuntoa jätelain muuttamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta (dnro YM14/400/2017, YM024:00/2016). Lausunto on pyydetty toimittamaan sähköpostitse ympäristöministeriön kirjaamoon (kirjaamo@ym.fi) viimeistään 15.8.2017. Lausunto on pyydetty toimittamaan myös word-tiedostona lausuntotiivistelmän laadinnan helpottamiseksi.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan jätelakia muutettaisiin siten, että kunnille säädetty vastuu yhdyskuntajätehuollosta rajattaisiin vain asumisessa syntyvään jätteeseen. Jätelakiin lisättäisiin myös jätelain ja julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön yhteensovittamiseksi tarpeelliset sidosyksiköjä koskevat säännökset sekä teknisinä muutoksina elohopeaa koskevat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta johtuvat säännökset.

Esitysluonnoksen yleisperustelujen mukaan kunnille jätelaissa annetut yksinoikeudet rajataan asumisessa syntyviin jätteisiin. Rajausta tarkoittaisi, että kunnat voisivat jatkossa tarjota jätehuoltopalveluja muille kuin kotitalouksille vain markkinaehtoisesti tai toissijaisen jätehuoltovelvollisuutensa nojalla. Uudistuksen tavoitteena on luoda markkinoita ja edistää kilpailua jätehuollon alalla.

Jätelain 32 §:ää esitetään muutettavaksi siten, että sosiaali- ja terveyspalveluissa ja koulutustoiminnassa sekä julkisessa hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyvä muu yhdyskuntajäte poistuisi kunnan vastuulta lukuun ottamatta kunnan omassa hallinto- ja palvelutoiminnassa, siis myös sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluissa, syntyviä tällaisia jätteitä. Maa- ja metsätaloudessa syntyvän vaarallisen jätteen käsittely säilyisi edelleen kunnan vastuulla. Kuntien vastuulla on nykyisin runsas 50 prosenttia yhdyskuntajätteen määrästä, mikä on vajaa kaksi prosenttia Suomen koko jätekertymästä. Lakimuutoksen piiriin kuuluvat jätteet olisivat pääasiassa biojätettä ja sekalaista jätettä. Kuntien vastuun ulkopuolelle jäävää yhdyskuntajätteen syntyä, tuottamista taikka hallintaa eivät myöskään koskisi kunnalliset jätehuoltomääräykset.

Jätelain 33 §:ssä tarkoitettua kunnan toissijaista jätehuoltovelvollisuutta ja siihen liittyviä menettelyjä ehdotetaan täsmennettäväksi. Nykyisin kunnan jätelaitoksien toissijaisista jätehuoltopalveluista suurin osa on rakennus- ja purkujätteen sekä piilaantuneiden maiden ja ylijäämää vastaanottoa. Kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun edellytyksenä olisi esityksen mukaan todellinen markkinapuute. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset kunnan jätehuollon palvelutarjontaa koskevasta selvilläolovelvollisuudesta. Kunnan jätehuoltoviranomaisen tehtäväksi tulisi markkinatilanteen arviointi, jonka tulisi olla säännöllistä ja jonka tulokista tulisi tiedottaa.

Hankintalain vuoden 2017 alussa voimaan tulleeseen muutokseen liittyen jätelain 145 a §:ssä säädettäisiin hankintalaista poiketen kunnan jätehuollon toimialaa koskevaksi pysyväksi sidosyksikön markkinaehtoisien toiminnan ulosmyynnin ra-



2 (3)

jaksi 10 prosenttia liiketoiminnasta. Hankintalain mukaan markkinaehtoista toimintaa rajoittava ulosmyynnin yläraja laskisi vuoden 2019 alkuun mennessä viiteen prosenttiin. Markkinaehtoisena palveluna jäteyhtiöt tarjoavat eniten pilaantuneiden ja ylijäämämaiden sekä rakennusjätteen vastaanottoa.

Sote-uudistuksen toteutuessa kunnan sosiaali- ja terveystalouden syntyvien jätteen jätteenhuolto siirtyisi maakuntien vastuulle. Maakunnista tulisi näin sote-palvelujen osalta jätteen haltijoita, joiden tulisi hankkia jätteilleen käsittely. Maakunnille siirtyvän jätteen määrä on arviolta noin puolet kuntien vastuulla nyt olevasta hallinto- ja palvelutoiminnan jätemäärästä.

Ma. maakuntainsinööri Marketta Hyvärinen

Hallituksen esitysluonnoksen perusteluissa esitetty vaikutusten arviointi on määriteltä suunta-antavaksi mahdollisten muutosten monitahoisuuden ja epävarmuustekijöiden vuoksi. Maan eri osien välillä on kuitenkin arvioitu syntyvän eroja siten, että suurille kaupunkiseuduille kohdistuisi myönteisiä vaikutuksia. Muutoksen kohteena olevan jätteen määrä on verrattain pieni, Sote-uudistuksen tuoma muutos huomioon ottaen noin 8,5 prosenttia yhdyskuntajätteen määrästä, mikä vastaa noin 34-50 miljoonan euron liikevaihtoa. Muutoksella ei olisi arvioiden mukaan suuria vaikutuksia liiketoimintamahdollisuuksiin taikka uuden käsittelykapasiteetin rakentamismahdollisuuksiin. Suurten, taajamissa olevien ja monipuolisten jätteenhuoltoyritysten ja suurten jätteen tuottajien on arvioitu hyötävän uudistuksesta. Harvaan asutuilla alueilla toimiviin jätettä tuottaviin ja vain esimerkiksi kuljetuspalveluja tarjoaviin yrityksiin kohdistuisi mahdollisesti haittoja. Lain voimaantulon yhteydessä kunnallisille jätteenhuoltolaitoksille ja muutosten kohteena oleville asiakkaille syntyisi sopimusten uudelleenjärjestelystä hallinnollista taakkaa.

Jätteenhuoltolainsäädännön toistuvien muutosten on katsottu heikentävän toimialan ennakoitavuutta ja kuntien jätelaitosten investointien suunnittelua. Vastuunjaon muutoksen yhdessä ulosmyynnin rajoitusten kanssa on arvioitu heikentävän kunnallisten jätelaitosten kannattavuutta ja johtavan mahdollisesti jätteenkäsittelykapasiteetin sopeuttamiseen. Kunnallisten jätteenhuoltomääräysten soveltamisalan kaivautuminen heikentäisi mahdollisuuksia ohjata jätteenhuoltoa, kun kunta ei voisi asettaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan tuottajille erilliskeräysvelvoitteita.

Päätös:

Pirkanmaan liitto toteaa, että ehdotetun jätelain uudistuksen tavoitellut myönteiset vaikutukset jätteenalan kilpailu- ja markkinatilanteeseen jäävät ehdotukseen sisältyvän vaikutusten arvioinnin perusteella arvioituina vähäisiksi. Ehdotuksen haitalliset vaikutukset kuntien jätteenhuoltolaitosten toiminnan suunnitteluun sen sijaan näyttävät todennäköisiltä. Kuntien vastuulle jäisivät nykyistä laajemmin taloudellisesti heikommin kannattavat osat jätteenhuoltoalasta, jolloin kannattavuuden heikentyessä jätteenhuollon kustannusvastuuta voisi siirtyä laajemmin kunnallisten jätelaitosten asiakkaille.

Ehdotettu uudistus saattaisi synnyttää ympäristönsuojelun kannalta huonoa kehitystä erityisesti maan syrjäalueilla, mikäli jätteenhuoltopalvelujen käytännön järjestäminen hankaloituu tai asiakasmaksut nousevat. Muutos voisi siten johtaa ympäristöviranomaisten tehtävien lisääntymiseen ja haitallisten ympäristövaikutusten johdosta yhteiskunnalle syntyvien kustannusten kasvuun. Erilliskeräysvelvoitteiden käyttöalan kaivautuminen voi johtaa EU:n kierrätystavoitteiden saavuttamisen vaikeutumiseen. Kunnallisten jätteenhuoltomääräysten soveltamisalan ja jätteenhuollon neuvontapalvelujen supistuminen voi lisätä tarvetta ohjata jätteenhuoltoa uusin säädöksin. Kokonaisuutena uudistus saattaisi heikentää julkisen vallan, eli kuntien, mahdollisuuksia vastata jätteenhuollosta välttämättömyyspalveluna.



Pirkanmaan liitto katsoo, että muutoksen myönteiset vaikutukset jäävät arvioiden mukaan verrattain vähäisiksi, kun taas ehdotetun muutoksen todennäköiset ja mahdolliset, alueelliseen eriarvoistumiseen, ympäristöongelmiin, kunnallisten jätehuoltolaitosten toimintaedellytysten epävarmuuteen ja asiakaskustannusten nousuun liittyvät haitat vaikuttavat merkittävilä.

Koska Jätelain uudistukset vaikutukset eivät ole selkeän positiivisia, Pirkanmaan liitto toteaa, että lain valmisteluun on syytä ottaa aikalisä ja jatkaa sitä maakuntauudistuksen yhteydessä. Kunnilta maakunnille siirtyvän jätehuoltovastuun vaikutuksia ja muutokseen liittyvän valmistelun tarvetta tulee tarkemmin selvittää. Maakuntauudistus muuttaa julkisten toimijoiden välisiä sekä julkisten ja yksityisten toimijoiden suhteita myös jätehuoltoon liittyvissä toiminnoissa. Maakunnissa palveluiden järjestäjille tulee vastuu palvelutoiminnan ohjauksesta ja valvonnasta myös jätehuollon osalta. Jätehuollon kannalta tärkeitä palvelusektoreita tulevat olemaan ateria-, puhtaus- ja laitoshuoltopalvelut, hankinnat ja logistiikka sekä kiinteistöpalveluissa maakuntien kiinteistöjen rakentamisesta ja purkamisesta vastaava Maakuntien tilakeskus Oy.

Esa Halme
Maakuntajohtaja

Karoliina Laakkonen-Pöntys
Maakuntakaavoitusjohtaja